

YENİ ELEŞTİRİ BAĞLAMINDA OYA UYSAL'IN ÜRPERTİ ŞİİRİ ÜZERİNE BİR TAHLİL DENEMESİ

Uğur YOKSUL*

Öz: Esere dönük eleştiri kuramları içerisinde kabul edilen, Rus Biçimciliğinden sonra ortaya çıkan, genel anlamıyla 1930-1960 yılları arasında aktif olan “Yeni Eleştiri”, toplumu, okuru ve yazarı göz ardı ederek, metinde yer alan gizli anlamı yakın okuma tekniğiyle ortaya çıkarmayı amaçlar. Bununla birlikte Yeni eleştiriciler, metne yönelerek kelimelerin birbiriyle olan uyumunu, imgeleri, sembelleri, üslubu bir başka ifadeyle dile ait malzemeyi mikroskobik okumayla inceler. Temsilcileri arasında T.S Eliot, I.A Richards gibi isimleri bulunan, tarihî dönem ve eser dışına yönelimin estetik unsurları göz ardı ettiğini düşünen Yeni Eleştiricilerin, bu yönüyle metne odaklanarak estetiğe de hak ettiği değeri verdiği düşünülür. Bunun yanında eseri, tarih, okur ve yazardan uzaklaştırdığı düşünülerek eleştiri aldığı da unutulmamalıdır. Bahsedilen eleştiri 1960’lı yıllarda etkisini kaybettikten sonra yerini Yapısalcılığa bırakır. Bu çalışmada Yeni Eleştiri yöntemiyle güncel şairlerden birisi olan Oya Uysal’ın *Ürperti* şiiri tahlil edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Eleştiri, Ürperti Şiiri, Şiir Tahlili, Oya Uysal,

A POETRY REVIEW WHO HAS OYA UYSAL'S ÜRPERTİ IN THE CONTEXT OF NEW CRITICISM

Abstract: The new criticism is a text-oriented work. It rejects elements other than text. It examines the text closely, revealing the hidden meaning. Words, images and style are very important for new criticism. They think the real meaning is in the text. They emerged after Russian formalism. T.S. Eliot, I.A. Richards belong to New Criticism. New Critics have emphasized aesthetic value by focusing on the text. The New Critics have reacted because they excluded the reader, the author and the society. They lost their influence in the 1960s and replaced it with the structuralists. In this study, “Ürperti” poetry analysis will be done in the context of New Criticism.

Key Words: New Criticism, Ürperti Poetry, Poetry anylysis, Oya Uysal.

Giriş

Bir edebiyat metninin incelenmesi konusunda farklı görüşlerin ortaya atıldığı bilinir. Söz gelimi “Okura dönük, yazara dönük, topluma dönük ve esere

ORCID ID : 0000-0002-4536-8517

DOI : 10.31126/akrajournal.554523

Geliş tarihi : 16 Nisan 2019 / Kabul tarihi: 24 Temmuz 2019

* İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı yoksulugur@hotmail.com

dönük eleştiri” yöntemleri bunlardan başlıca olanlarıdır. Çalışmanın konusunu da oluşturan, ismini Ransom’un verdiği “Yeni Eleştiri” Rus Biçimciliği’nden sonra, 1930’lu yıllarda ortaya çıkıp 1960’lı yıllarda etkisini yitiren, odak noktasını metne yönelten bir eleştiri yöntemidir. Genel olarak 1930-1960 yılları arasında etkin olan Yeni Eleştirciler, Rus biçimcilerinden de yararlanarak önce İngiltere; sonra ise Amerika’da çalışmalarını sürdürmüşlerdir. 1930’lu yıllara gelinceye dek Yeni Eleştircilerin beslendiği bazı kaynaklardan bahsedilebilir. Bu anlamda I. A. Richards’ın 1924 yılında Londra’da çıkardığı “Principles of Literary Criticism” (Richards, 1924) “Cleanth Brooks ve Pen Warren’in 1938 yılında New York’ta çıkardıkları “Understanding Poetry” (Brooks-Warren, 1938) eserlerinden bahsedilebilir. Bu çalışmalar arasında özellikle “Understanding Poetry” edebî metinlere nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda teori ve pratik anlamda bilgiler sunmuş ve Yeni Eleştirciler için ciddi bir kaynak olmuştur.

Bahsedilen eleştiri adını 1941 yılında Crowe Ransom’un yayınladığı “The New Criticism” (Ransom, 1941) eserinden alır. Bu eleştiri yönteminde esas alınması gereken tek şey metindir. Bu yönüyle yazarın hayatı, tarihsel süreç ve okuyucu göz ardı edilerek esere dikkatli bir bakış açısıyla yaklaşılması gerektiği belirtilir. Bu dikkatli bakış açısına “Close reading” (yakın okuma) adını veren Yeni Eleştirciler, böylelikle esere hak ettiği değeri verebileceklerini düşünürler. Bir başka ifadeyle Yeni Eleştirciler, metni odak noktasına alıp, metin dışı unsurları göz ardı ederek eserin gizli anlamını yine eser içindeki organik bütünlüğe ulaşarak vermeyi hedeflerler. Bu yaklaşım her ne kadar estetik unsurları ortaya çıkaracağı düşüncesiyle beğeni toplasa da eseri; yazar, okur ve toplumdaki uzaklaştırdığı gerekçesiyle itiraz da almıştır.

Yeni Eleştiri ile ilgili ciddi kaynaklardan birisi de asıl olarak 1948 yılında New York’ta R.Wellek ve A. Warren tarafından “Theory Of Literature”(Wellek- Warren, 1948) adıyla basılan Edebiyat Teorisi’dir. Türkiye’de üç farklı çeviriyle okuyucularına sunulmuştur. Bunlar: Yurdanur Salman-Suat Karantay tarafından çevrilen “Yazın Kuramı”, (Salman-Karantay, 1982) Ahmet Edip Uysal tarafından çevrilen “Edebiyat Biliminin Temelleri” (Uysal, 1983). Son olarak Ö. Faruk Huyugüzel tarafından 2011 yılında basılan “Edebiyat Teorisi” (Huyugüzel, 2011) kitaplarıdır.

P. H. Fry Bu eleştiri yöntemini, “İstedikleri şey -bu çevre Rus biçimcilerinin kendilerini buldukları akademik atmosfere çok benzer- yorumun, eleştiri uygulaması daha az ukala ve gelişigüzel ya da coşkulu ve gelişigüzel olsun diye sistemli ve dikkatli bir yaklaşımla ele alınmasıdır.” (Fry, 2017: 114) diyerek Rus Biçimcilerine benzetir. Bununla birlikte Nazan Aksoy ise “Eleştiri metin üzerinde odaklanmalıydı; eleştirmenin görevi metnin edebi özelliklerini

bulup ortaya çıkarmaktı. Yeni eleştirinin Rus Biçimciliğinden ayrılan en belirgin yönü, edebî özellikleri insan yaşantısı ve insan değerleri bağlamında ele alınmasıydı.” (Aksoy, 1996: 72) diyerek iki kuram arasındaki farklılığa dikkat çekmiştir. Yeni Eleştiriciler, şiirin Romantiklerin elinde duygusal bir şey hâline geldiğini belirterek, anlamı yazarın iç dünyasında aramanın doğru olmadığını, toplum ve okurun da anlamı aramada devre dışı bırakılması gerektiğini düşünürler ve “yakın okuma” tekniğini kullanarak anlamı metinde ararlar. Yeni Eleştiri’yi ortaya çıkaran etkenlere bakılınca Mehmet Rifat’ın ifadeleri bu anlamda özetleyici mahiyette olur. “Akımın sınırlarını ve ilkelerini kesin çizgilerle belirlemek oldukça zordur. Ancak akıma değişik dönemlerde katılanların ya da destek verenlerin temeldeki ortak noktaları, eleştiri alanındaki tarihsel-pozitivist yöntemlere, yaşam öyküsel yaklaşımlara, metni doğuş kaynağına bakarak açıklama anlayışlarına karşı çıkma biçiminde ortaya konabilir.” (Rifat, 2004: 93). Yeni Eleştiri “Yapısalcıları andırır da her metni ayrı olarak değerlendirmesi ve ortak yapılarla ilgilenmemesiyle onlardan ayrılır.” (Tural, 2018: 31). Başlangıcını İngiltere’de I. A. Richards’ın çalışmalarıyla ortaya koyan Yeni Eleştiri, daha sonra Amerika’da T. S. Eliot’la etkisini artırır.

Yeni Eleştiri, metni incelerken dış dünya, yazar ve okuru dışlarken kendisi neyi hedeflemektedir? Ya da bir başka ifadeyle neye güveniyordu? Bu soruya şu şekilde cevap verilebilir. Yeni Eleştiriciler, anlamın eserde var olduğunu, yakın okuma adını verdikleri tekniğin anlamı ortaya çıkaracağına kendilerini inandırırılar. Bununla birlikte şiire katı kurallar getirmeleri de bir başka neden olarak düşünülebilir. Eagleton’un yaklaşımı bu anlamda düşündürücüdür. “Eğer şiir gerçekten başlı başına bir nesne oluyorsa, Yeni eleştirinin onu okurdan da, yazardan da koparması şarttı.” (Eagleton, 2017: 67). Bu nesnellik esere odaklanan eleştiricileri de katı bir analize sürükler. Bir başka ifadeyle eserde var olduğu iddia edilen anlam başka yerde aranmayacaksa, metne dayandırılmalıdır. Bu yönüyle öznel ve keyfi çıkarımlar metne dayandırılmadığı sürece etkisiz olacaktır. Macherey’nin belirttiği gibi “Her eser ipleri arasında gizli bir hazine barındıracak şekilde oluşturulmuştur; eğer bir eleştiri işlevi varsa, tam da bu hazineyi özgürleştirmekten ibarettir.” (Macherey, 2019: 174). Bu noktada Yeni Eleştiriciler bu hazineyi ortaya çıkarmak için yakın okuma yöntemini kullanarak anlama organik bütünlük içinde ulaşmaya çalışırlar. Bir başka ifadeyle, “İngiliz-Amerikan Yeni eleştirisi, doğrudan doğruya metnin kendisini ele alır. Bağlımsız ve organik bir bütün olarak gördüğü metni yakından ayrıntılı biçimde çözümler.” (Rifat, 2004: 94). Bu yönüyle kelimelerin birbirleriyle olan uyumu, imgeler, ahenk, vezin gibi şiirin unsurları mikroskobik okumadan geçirilir. Çünkü Yeni Eleştiricilere göre iyi bir edebiyat eseri “Gerçek dünyaya değil eserin kapalı dünyasına gönderme yapar ve imge, ritm,

simge gibi diğer öğelerin yanında alır yerini.” (Moran, 2014: 168). İyi kullanıldığında ritim, bizi metnin daha çok bilincinde olmaya zorlar, ifadelerin altını çizerek bütünlük kazandırır. Bununla birlikte, “Ses ve vezin anlamdan ayrı, kendi başına değil, aksine sanat eserinin bütünlüğünün unsurları olarak ele alınıp incelenmelidir.” (Wellek-Warren, 2016: 198). Görüldüğü üzere eğer metin dışındaki unsurlar göz ardı edilecekse, Yeni Eleştirinin başlıca özelliği budur, dil, kelimeler, üslup, kelimelerin ifade edilişi de ayrı bir anlam kazanır. Metinlerin kendine özgü özellikleri üslup yöntemleriyle tanımlanabileceğinden dolayı üslup bilgisi ayrıcalıklı bir hale gelir. Rene Wellek’in bu anlamda tespiti üzerinde durulabilir. “Üslup incelemesi, eserin bütününe yayılmış bir birleştirici ilke, genel bir estetik amaç tespit edebildiği zaman, edebiyat incelemesi için en kazançlı, en yararlı durumda demektir.” (Wellek-Warren, 2016: 209). Yeni Eleştiri yönteminde göz ardı edilmeyen bir diğer kavram imgelerdir. İmgeler hem psikoloji hem de edebiyat incelemelerinin alanına giren bir konu olmakla birlikte, psikolojinin geçmişteki bir yaşantıyı hatırlatması bakımından ayrılır. Edebiyatta imgelerin algılanması bu şekilde değildir. İmge kavramını Turan Karataş şöyle açıklar: “Edebi dilin uyandırdığı duygusal her türlü etki, her türlü çarpıcı hayal, çağrıştırdığı her türlü yeni anlam imge olarak adlandırılmaktadır.” (Karataş, 2004: 229). İmge anlamı gizlemesi bakımından Yeni Eleştiricilerin dikkatini üzerine çeker fakat incelenen imgeler metnin bütünlüğü içerisinde anlamlıdır. Çünkü nasıl kelimeler birbirleriyle uyum sağlayarak anlamın ortaya çıkmasında etkili oluyorsa, imgeler de bu yönüyle bir bütünlük içinde anlama hizmet eder.

Estetik zevke son derece değer veren Yeni Eleştiriciler için Duyusal özellik ve estetik şiiri müzik ve resme bağlayıp, felsefe ve bilimden uzaklaştırır. Bununla birlikte estetiğe hizmet eden söz sanatları ve mecazlar da edebiyatın bilim karşısında ayırıcı özellikleridir. Toplu bir ifadeyle söylenecek olursa, Yeni Eleştiri, metne yönelmesiyle dile, kelimelere, üsluba, imge ve simgelere organik bütünlük içerisinde bakarak metinde var olan gizli anlamı ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Nazan Aksoy, Yeni eleştirinin getirisini şu cümlelerle ifade eder: “Yeni eleştirinin en önemli katkısı, okullardaki edebiyat derslerini köklü bir biçimde değiştirmesi olmuştur. Bu anlayış; dış dünya, sanatçının hayatı, yetiştiği tarihî dönem gibi etmenleri arka plana atarak doğrudan doğruya metne yönelmenin ve “Yakın okuma” tekniği ile metni çözümlemenin önemini bize göstermiştir.” (Aksoy, 1996: 73). Wellek- Warren çalışmalarında ise “Son yıllarda edebiyat incelemesinin özellikle ve daha çok gerçek sanat eserlerinin kendileri üzerinde yoğunlaşması gerektiği yolunda sağlıklı bir tepki görülmektedir.” (Wellek-Warren, 2016: 160) diyerek Yeni Eleştiriye olumlu bir hamle olarak görmüşlerdir. Bununla birlikte Yeni Eleştiriciler, eseri toplumdan ve okuyucudan kopardığı düşüncesiyle eleştiri de almışlardır. Bir anlamın mutlak

metinde olamayacağı ve toplumun ve okurun bu anlamda göz ardı edilemeyeceği iddiasında bulunulmuştur. En canlı yılları 1930-1950 arası olan Yeni Eleştiricilere, J.Crowe, Ransom, Wimsatt, Allan Tate, T.S. Eliot, I.A. Richards, Leavis gibi isimler örnek gösterilebilir.

ÜRPERTİ

*Karanlığın günü kucaklayıp ayrıldığı ıssızlıkta durup baktın,
sabahın bahçesinden kanatlanan erkenci kuşlara.*

*Ah! Hayatın yarı yolda bıraktığı, bahtsız,
kolların yana düşmüş orda öyle bir başına
göğsünde gözlerden saklı bir sızıyla,
eve çöktü bir kimsesizlik.*

*Ey gençliğin yaşanmamış güneşli günleri
bir kalpten ötekine yapılan yolculuk!
Giden gider ve sen kalırdın,
geceleri konuşulan duvarlarla kalırdın,
sana ait olanlarla*

*gelen ve gitmeyen bir iç sıkıntısı
boşalan odalar, açılan oyuk.
Okşar gibi yazıyor kalem
ve ürperiyor kağıt
ürperiyor oda, odalara sığmayan yalnızlığın,
yalnızlığını paylaşan kedi*

*ürperiyor kediyi okşayan çocuk
yüzü soluk
boş bir sayfa kadar beyaz ve masum olan çocukluğun .*

*Karanlığın günü kucaklayıp ayrıldığı ıssızlıkta durup baktın,
sabahın bahçesinden kanatlanan erkenci kuşlara. (Uysal, 2014: 28-29).*

Şiir Tahlili

İlk kısımda karanlığın günü kucaklayıp ayrıldığı, yani gecenin yerini sabaha bıraktığı bir vakitten bahsedilir. Kucaklamak doğuşu, gelişi çağırıştırır. Bu yönüyle gece-karanlık, yerini kucakladığı sabaha-aydınlığa bırakır. Sabahın bahçesinden kanatlanan kuşlara bakan bir kişinin varlığı, cinsiyeti ve nerede olduğu belirtilmeden verilir. Belki camdan dışarıya bakan, belki de sokak ortasında insanları gözlemleyen bir kişi. Bu düşünce metinden hareketle tespit

edilemez, yalnızca tahmin yürütülebilir. İlk iki dizede yer alan “karanlık, ıssızlık, ayrılık” üzerinde durulması gereken kelimelerdir. Şiirin adının “Ürperti” olduğu göz önünde bulundurulunca bahsedilen kelimelerin karamsarlığı çağrıştırdığı düşünülebilir. Erkenci kuşların sabahın bahçesinden kanatlanması dikkat çekicidir. “Erkenci kuşlar ve sabahın bahçesi” iki ayrı imgedir. “Sabahın bahçesi” gündüz vaktinin yaşanmakta olduğu bir dünyadır. Burada karanlığın günü kucaklaması, bahsedilmiş gecenin-karanlığın bitmekte olduğunu, dolayısıyla sabaha-aydınlığa erişildiğini gösterir. “Erkenci kuşlar” üzerinde biraz daha dikkatli durulduğunda erkenden işlerine giden ve yorgun bir şekilde evlerine dönen işçi sınıfı imgesi düşünülebilir. Şöyle ki: Bilindiği gibi kuşlar erkenden yuvalarından çıkarak yiyecek peşinde koşar, akşam vakitlerinde yuvalarına dönerler. Bu yönüyle sabahın erken vakitlerinde yola dökülen ve karanlık çökerken evlerine giren bir işçi sınıfı imgesinden bahsedilebilir. Bunun dışında yüklem görülen geçmiş zaman olması da düşündürücüdür. Tıpkı gündüzün bitmiş olması gibi zaman da geçmiş zamandır. Bu yönüyle dikkat çekilmek istenilen nokta, görülen geçmiş zaman ve anlatılan kişi arasında aranabilir. Görülen geçmiş zamanda kişi olaylara şahit olur. Dolayısıyla anlatılan kişinin de tanık olma durumunu yaşadığı, geniş bir gözlem gücüne sahip olduğu fikri ortaya atılabilir. Erkenci kuşların kanatlandığı, karanlığın yerini aydınlığa bıraktığı vakitte ayrılık, ıssızlık ve ürpertinin ön planda olduğu bir atmosfer düşünülebilir. İlk iki mısırada göze çarpan bir diğer unsur tezat oluşturan bazı kelimelerdir. Karanlık-sabah kelimeleri, “Baktın” kelimesindeki tekil kişi ile bakılan imge durumundaki “Kuşlar” kelimesi, ilk dizede verilen “durup baktın” ifadesindeki durgunluk ve “Kanatlanan erkenci kuşlara” ifadesindeki kuşların hareketi bu yönüyle tezat oluşturan ifadelerdir.

İlk dizede sadece bakma özelliğiyle, ikinci kısımda kollarının yana düşmesiyle tasvir edilen kişinin içerisinde bulunduğu atmosfer yine karamsardır. “Yarı yolda bırakılmak, bahtsızlık, bir başınalık, kimsesizlik” anlatılan kişinin kollarının yana düşmesinde etkin kavramlardır. İlk kısımda verilen ıssızlık ifadesinin, ikinci kısımda bir başınalık, kimsesizlik kavramlarıyla bütünleştirilmesiyle yalnızlık hissinin canlı tutulduğu görülür. Bu kısımda “Göğsünde gözlerden saklı bir sızı” üzerinde durulması gereken bir ifadedir. Sızı bilindiği gibi soyut bir kavramdır. Soyut olan bir kavram ise görülmez, hissedilir. Bu yönüyle göğüste gözlerden saklı bir sızının anlaşılması için “gözlerden saklı” ifadesi üzerinde düşünülmesi gerekir. Gözlerden saklı olan bir şey ya çok sıkı gizleniyordur ya da fark edilmiyordur. Burada anlatılan kişinin başkaları tarafından fark edilmediği, dolayısıyla acısının da başkaları tarafından görülemeyeceği düşünülebilir ki bu dizinin sonrasında “Eve çöken bir kimsesizlik” ifadesi bunu doğrular. Bir başka ifadeyle kimsenin fark etmediği/edemediği anlatıcı, sızısıyla baş başa kalır. Göğüs ifadesi zorluklara karşı bir sembol olarak

kullanılmamıştır. Bu yönüyle sızının gözlerden saklı olması göğüs sembolünde de aranabilir. İkinci kısımda yüklem yeniden görülen geçmiş zamanla verilir. Burada dikkati çeken yüklem “Çöktü” olmasıdır. Çökmek anlamsal olarak farklı çağrışımlara gebedir. Bu yönüyle “kolların yana düşmesi, bahtsızlık, bir başınalık, kimsesizlik” kavramlarıyla birlikte düşünüldüğünde ruhsal bir çöküntü anlamında düşünülebilir. Nitekim çöken şey kimsesizliktir. Kimsesizlik ruhsal çöküntüye sebebiyet verebilecek bir kavramdır.

“Ey gençliğin yaşanmamış güneşli günleri” dizesiyle başlayan üçüncü kısımda tezatlarla örülü bir yapı vardır. Öncelikle gençlik ve yaşanmamış güneşli günler arasında bir uyumsuzluk var. Gençlik denince hareket, güneşli günler akla gelir. Burada gençlik, yaşanmamış güneşli günler olarak verilir. Bir başka ifadeyle, gençlik, güneş ve gün uyum hâlinde pozitif bir atmosfer oluşturuyorken bu atmosferi “yaşanmamışlık” bozar ve tezat da tam bu noktada oluşur. Yaşanmamışlık hissi güneşli günlerde imgelenebilir. Yaşanmamışlık ya da yaşanmamışlık, özlem duyulan ve hayalde kalan iyi hislerdir. Bu hisler de tıpkı güneş gibi aydınlatıcı, iç ısıtıcı ve mutluluk vericidir. Sorun ise bu mutluluğun yaşanmaması ve ilk iki kısımda olduğu gibi ‘görülen geçmiş zamanda’ kalmasıdır. Bir sonraki dizede bir kalpten ötekine yapılan yolculuktan bahsedilir. Burada bahsedilen yolculuk sevgidir ve yolculuk imgesi ile somutlaştırılır. Yolculuğun ıstırap verici olduğu ve başarıya ulaşamadığı bir sonraki dize ile anlaşılabilir. Anlatılan kişi yine hareketsizlik içerisinde. Bu yolculukta “giden gider ve sen kalırdın” ifadesi bu anlamda aydınlatıcıdır. Burada ıstırapın kalan kişide olduğu düşünülebilir. Çünkü giden kişi hareket hâlinindedir ve yeni maceralar giden kişiye katharsis sağlayabilirken; kalan kişi durgunlukta ve diğer dizede görüleceği gibi “duvarlarla kalır”. Konuşabileceği kimsesi olmayan kişinin tek sırdaşı duvarlar olur. İlk iki kısımda verilen durgunluk ve yalnızlık yine etkisini gösterir. Burada “gelen ve gitmeyen bir iç sıkıntısıyla, “giden gider sen kalırdın” ifadesi üzerinde durulmalıdır. Gelen ve gitmeyen, acı veren his, sıkıntıdır. Giden kişi, sevgi hissine sahip, daha önce geride kalan kişiye mutluluk veren ve gitmesiyle geride acı bırakan birisidir. Bu yönüyle gelen ve gitmeyen his acı, sıkıntı; giden ve gelmeyen his mutluluktur. İşte bu noktada bu acının somutlaşması bir sonraki dizede “Boşalan odalar, açılan oyuk” ifadesinde ortaya çıkar. Anlatılan kişinin içindeki boşluk, iç sıkıntısı boşalan odalarla somutlaşır. Yine anlatıcının bu boş odalarda sahip olduğu şeyler gelen ve gitmeyen iç sıkıntısıdır. Ona ait olan başka bir şey yoktur. Bu boşluk az önce de belirtildiği gibi boş odalarla bütünleşir.

“Okşar gibi yazıyor kalem ve ürperiyor kâğıt” ifadesi üzerinde durulmalıdır. Şiir boyunca var olan durağanlık yerini harekete bırakır. Burada okşayan kalem ve ürperen kâğıttan kasıt kim, bunun üzerinde durulması gerekir.

Metinden hareketle şöyle bir yorum getirilebilir: Şiir boyunca yalnızlık ve boşluk hissedilirken, kalemin kâğıda dokunması sonrası yalnızlık yerini çoğulluğa bırakmış ve alışık olunmayan bu durum ürperti halini almış. Kâğıt ve kalem birbiri için olmazsa olmazdır. Kâğıt olmadan kalemin, kalem olmadan kâğıdın bir anlamı yoktur. Bu yönüyle ürpermenin sebebi de yalnızlık hissinin ortadan kalkması ve bunun şiirde yadırganması olabilir. Daha sonraki dizelerde de ürpertiye eşlik eden çoğullaşma devam eder. Oda ürperir, kediyi okşayan çocuk ürperir ve metin boyunca hissettirilen yalnızlık, boş olan oda yerini birden fazla nesneye bırakır. Fakat bu ürpertinin anlık yaşanılan bir olay olmadığı ve anlatıcının geçmişe dönük hafızası şeklinde oluştuğu düşünülebilir. Nitekim sonraki dizelerde çocukluğa dönüldüğü görülür. Bahsedilen çocukluk beyazdır, masumdur fakat soluk ifadesi ortaya atılır ve tezatlık oluşturulur. Anlatıcı önce gençliğine, daha sonraki dizelerde de çocukluğuna döner. Son dizelerde tekrar içinde bulunduğu ana döner ve sabahın bahçesinden kanatlanmış erkenci kuşlara bakar. Bu durum şu şekilde ifade edilebilir:

Camdan bakış(Gerçek) ----- Geçmişe dönük hislenmeler(anılar)-----Camdan bakış(gerçek)

Yukarıda belirtilen tablodaki gibi şiir camdan bakan bir kişiyle başlar. Bu kişi daha sonra gençliğine ve çocukluğuna göndermelerde bulunur. Son dizelerde tekrar gerçek dünyaya döner. Bu yönüyle şiirin bir anı formatında verildiği görülür.

Sonuç:

Yeni Eleştiri kuramı metne yönelerek gizli kalmış anlamı organik bir bütünlük içerisinde ortaya çıkarmaya amaçlayan, etkisini yitirdikten sonra yerini Yapısalcılara bırakan bir akımdır. Metne yönelerek estetiğe gereken değeri vermeye çalıştıkları düşünülen Yeni Eleştiriciler, yakın okuma yöntemini kullanmaları ile edebî eserden daha fazla zevk almaya çalışmışlardır. Bunun yanında eseri; toplumdan, okurdan ve yazardan uzaklaştırdığı gerekçesiyle tepki de almışlardır. T. S Eliot, I. A. Richards bu eleştirinin dikkat çeken isimleridir.

Oya Uysal'ın bahsedilen şiiri Yeni Eleştiri yöntemiyle, yakın okuma gözetilerek tahlil edilmeye çalışılmıştır. Anlatılan kişinin geçmişe dönük anıları ve sonrasında tekrar gerçek yaşama dönmesi süreci, yine anlatılan kişinin yoğun hislenmeleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle gerçek yaşam (Camdan bakış)- Anılar (geçmişe dönük hislenmeler)- gerçek yaşam (Camdan bakış) olarak tablo edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Nazan (1996); *Batı ve Başkaları*, Düzlem Yayınları, İstanbul.
- Brooks, Cleanth - Warren, Pen (1938); "Understanding Poetry", New York.
- Eagleton, Terry (2017); *Edebiyat Kuramı Giriş*, (Çev: Tuncay Birkan), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Fry, Paul. H . (2017); *Edebiyat Kuramı*, (çev: Ayşe Demir- İbrahim Tüzer), Hece Yayınları, İstanbul.
- Karataş, Turan (2004); *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Macherey, Pierre, (2019); *Edebi Üretim Teorisi*, (Çev: Işık Ergüden), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Moran, Berna, (2014); *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Richards, Ivor Armstrong, (1924); "Principles Of Literary Criticism" Londra.
- Crowe, John Ransom (1941); "The New Criticism" Norfolk.
- Rifat, Mehmet (2004); *Eleştirel Bakış Açılımları*, Dünya Kitapları, İstanbul.
- Salman Yurdanur- Karantay Suat, (1982) ; "Yazın Kuramı", Altın Kitaplar, İstanbul.
- Tural, Secaattin (2018); *Modern Türk Edebiyatının 200'ü*, Otto Yayınları, Ankara.
- Uysal, Ahmet Edip, (1983); "Edebiyat Biliminin Temelleri", Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Uysal, Oya (2014); *Siyah Saten Bir Gecelik*, Kırmızı Kedi Yayınları, İstanbul
- Austin Warren- Rene Wellek (1948); "Theory Of Literature", New York.
- Warren, Austin, Wellek, Rene, (2016); *Edebiyat Teorisi*, (Çev. Ömer Faruk Huyugüzel), Dergâh Yayınları, İstanbul.